

ADÉLA ELBEL

PIETER DE BUYSSER ALS PUBLIEKE INTELLECTUEEL:
HET ENGAGEMENT IN HET WERK
VAN DE VLAAMSE THEATER-MAKER, SCHRIJVER
EN FILOSOOF PIETER DE BUYSSER

Abstract. Pieter De Buysser is een Vlaamse filosoof, essayist, dramatiser en romanschrijver. Hij reist met zijn theaterstukken door heel Europa. De vertaling van zijn debuutroman *De Keisnijders* is in 2016 in Tsjechië gepubliceerd. De Buysser is een typisch voorbeeld van een publieke intellectueel, een subtiel geëngageerde, sociaal-voelende kunstenaar. Deze bijdrage neemt Thomas Vaessens' *De wraak van de roman* als uitgangspunt. In dit artikel beargumenteer ik waarom ik Pieter De Buysser beschouw als een onderdeel van de hedendaagse literaire stijl van het postmodernisme. Deze stijl bouwt voort op het postmodernisme en bekritiseert het tegelijkertijd. Aan de hand van voorbeelden uit De Buyssers' werk beargumenteer ik wat ik als taak van een publieke intellectueel begrijp en hoe De Buysser deze rol vervult. Aan de hand van het voorbeeld van De Buysser toon ik de huidige behoefte aan publieke actieve persoonlijkheden die betrokkenheid tonen in sociale en politieke debatten.

Trefwoorden: Pieter De Buysser; *De Keisnijders*; publieke intellectueel; sociale bwogenheid; Thomas Vaessens.

Literatuur die zich geen rekenschap aflegt van haar historische en ideologische conditionering is een symptomatische literatuur

(Pieter De Buysser, in Anoniem 2012)

1. INLEIDING

Pieter De Buysser is een Vlaamse filosoof, essayist, theatermaker en romanschrijver. Hij schrijft teksten die in diverse media verschijnen en reist met zijn theaterstukken door Europa. Zijn politiek-filosofische romandebuut

Mgr. ADÉLA ELBEL is assistent-in-opleiding bij de Vakgroep Nederlands van de Masaryk Universiteit in Brno. Correspondentie-adres: Ústav germanistiky, nederlandistiky i nordistiky FF Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, 660 88 Brno, Tsjechië; e-mail: adela.elbel@gmail.com

De Keisnijders wordt in 2016 jaar in Tsjechië uitgegeven. Na de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015 schreef De Buysser een reactie, ‘Bij de heropening van Le comptoir Voltaire,’ verschenen in de Vlaamse krant *De Standaard*, dat ook door Duitse en Tsjechische kranten overgenomen werd. Zijn romandebuut speelt zich af op een stuk brakke grond rondom de Muur, vijfenzeventig jaar na de val van de Muur, en gaat over een utopische samenleving die ontaardt in een dystopie. Dit gegeven van de utopie speelt ook in andere werken een rol. Zo karakteriseert De Buysser zijn toneelstuk *Book Burning* als: “politiek, zelfs utopisch theater: een theater zonder programma, maar met magische middelen van de taal en de radicale verbeelding” (De Buysse 2012).

Bovengenoemde voorbeelden laten zien dat De Buysser in zijn werk reflecteert over maatschappelijke ontwikkelingen en zichzelf profileert als een geëngageerd schrijver. Ik beschouw hem dan ook, met de woorden van Thomas Vaessens, als een ‘publieke intellectueel,’ een kunstenaar die zich maatschappelijk betrokken voelt en op subtiele manier vorm geeft aan zijn engagement. Maatschappelijk engagement in de kunst is een kenmerk van ons tijdperk en dat wil ik aan de hand van het werk van Pieter De Buysser illustreren. Als achtergrond voor mijn stelling gebruik ik het boek van Thomas Vaessens *De revanche van de roman* (2009) waarin deze tendens beschreven wordt.

In de loop van de laatste decennia hebben de literaire opvattingen veel veranderingen ondergaan. Vooral na de gebeurtenissen op 11 september 2001 kon het literaire landschap niet hetzelfde blijven zoals vroeger. Overal in de kunst is een toegenomen engagement te merken, aldus Vaessens. Aan de hand van het boek *De revanche van de roman* zal ik eerst deze tendens in de hedendaagse literatuur nader toelichten. Hoewel Vaessens het over de proza-literatuur heeft, kunnen we ook in andere kunsten een soortgelijke ontwikkeling zien.

Eerst ga ik in op de centrale these van Vaessens en licht ik toe wat hij onder *laatpostmodernisme* en de figuur van de publieke intellectueel verstaat. Daarna pas ik deze theorie op het gekozen werk van Pieter De Buysser toe, die ik beschouw als een typische kunstenaar die binnen de stroming van het ‘laatpostmodernisme’ zou kunnen geplaatst worden.

2. HET POSTMODERNISME

Het postmodernisme ontstond als reactie op het modernisme, meer bepaald als antiautoritair argument tegen een ondemocratische en directieve

stroming, aldus Vaessens. Het postmodernisme beschouwde de behoefte aan moraliseren en opvoeden niet langer als “bevrijdend en verrijkend, maar meer als beperkend en betuttelend” (Vaessens 2009, 39). In de literatuur heerste het relativistische perspectief, ironie en een cynische houding tegen alles wat tot die tijd als grappig werd gezien. De idealen en de dromen van het modernisme werden ontmaskerd. De universele criteria en waardeprincipes moesten geproblematiseerd worden (Vaessens 2009, 46). De postmodernistische schrijvers verzetten zich tegen binaire tegenstellingen, het waardevolle ging samen met het marginale. Ze mixten stijlen en zochten nieuwe expressie, in de popcultuur bijvoorbeeld (Vaessens 2009, 47). Het probleem van het postmodernisme was volgens Vaessens dat postmodernistische schrijvers te cynisch en te ironisch optraden en zich hierdoor buiten de gebeurtenissen plaatsten. Ze waren niet in staat tot maatschappelijke betrokkenheid, omdat ze zichzelf ook niet serieus namen. Daardoor konden ze ook door het publiek niet serieus genomen worden (Vaessens 2009, 67).

3. LAATPOSTMODERNISME

Het laatpostmodernisme reageerde op de situatie in de jaren negentig van de vorige eeuw in Nederland, toen het postmodernisme een stevigere plaats in de mainstream cultuur kreeg. Er ontstond een gevoel dat de verbinding tussen literatuur en de maatschappij hernieuwd moest worden, aldus Vaessens (2009, 14). De laatpostmodernisten namen de premissen van het postmodernisme over, zij het niet categorisch. Ze beschouwden postmodernisme als te gemakkelijk en niet houdbaar vooral na de gebeurtenissen van 11 september 2001, die lieten zien dat het relativiseren van de waarheid niet de juiste weg was. Deze datum beschouwt men daarom als oorzaak van meer engagement in de literatuur en daar past ironie natuurlijk niet bij (Vaessens 2009, 81). Vaessens (2009, 68) wijst erop dat deze stroming een brug zocht tussen de literatuur en haar aanhangers. Er ontstond een nieuw type literaire intellectueel, de zogenaamde publieke intellectueel, over wie Vaessens (2009, 91) het volgende schrijft: “Publieke intellectuelen willen dat literatuur er weer toe doet en dat zijzelf weer een rol gaan spelen in het publieke debat.”

In deze bijdrage plaats ik multikunstenaar Pieter De Buysser in de genoemde ontwikkeling van het laatpostmodernisme en laat ik zien dat hij in verschillende kunstvormen de rol van ‘publieke intellectueel’ vervult. Net als Thomas Vaessens stel ik vast dat recente maatschappelijke ontwikkelin-

gen aan de basis liggen van een grotere maatschappelijke betrokkenheid in de literatuur — ook in het Nederlandse en Vlaamse theater. In mijn dissertatie wil ik nagaan in hoeverre en op welke manier engagement een plaats probeert te zoeken in de toneelschrijfkunst. In deze bijdrage beperk ik mij tot het werk van De Buysser. Ik laat zien welke invulling hij aan zijn maatschappelijke betrokkenheid geeft.

4. HET ENGAGEMENT VAN DE PUBLIEKE INTELLECTUEEL

Zoals ik al heb aangeduid, stelt de publieke intellectueel belang in wat er in de maatschappij gebeurt (Vaessens 2009, 81). De publieke intellectueel werkt dus niet alleen in de literaire wereld, maar op zijn manier ook op het politieke veld. “Hij wil met het dogma breken dat de geëngageerde literatuur tot een subcultuur behoort en dat ze geen prominente plaats in de publieke sfeer inneemt” aldus Thomas Vaessens (2009, 15). Hij wil de band tussen literatuur en maatschappij herstellen. Het doel is maatschappelijke betrokkenheid en cruciaal hierbij is dat — in de woorden van Vaessens (2009, 15) — “die betrokkenheid zich uit in een literaire opvatting [...] die het belang van de teksten niet in de eerste plaats in de literaire aspecten ervan ziet, maar in een buiten de literatuur gelegen functie.” Dit soort engagement brengt kunst en het dagelijks leven op een zinvolle en inspirerende manier met elkaar in verband (Vaessens 2009, 83).

5. DE BUYSSER

Ik heb de beschrijving van de publieke intellectueel van Vaessens gebruikt, omdat ik hier een grote gelijkenis zie met de manier van werken van Pieter De Buysser. Ik stel vast dat Pieter De Buysser de publieke intellectueel bij uitstek is. Naar mijn mening probeert ook hij een brug te slaan tussen maatschappij en literatuur. Hij is een geëngageerd multitalent dat niet alleen voor toneel en literatuurlijk schrijft, maar met zijn kunst ook een invloed probeert te hebben op de maatschappij.

Pieter De Buysser werd naar aanleiding van zijn roman *De Keisnijders* geïnterviewd door Kritische Studenten Utrecht en er kwamen ook vragen op over de politiek en het engagement. Ik citeer hier een wat langere passage

waarin De Buysser ingaat op de verhouding tussen literatuur en engagement/revolutie en die mijn stelling duidelijk illustreert:

Bij mij draait het om verlangens die door geen markt te bevredigen zijn, en die zich zelfs tegen de wetten van die markt keren. Ik houd niet van de term “geëngageerde literatuur” omdat ik niet op een missie ben. Ik ben en mijn werk is. En dat is een permanente revolutie. Uiteraard vecht, bezing en bezweer ik, maar ik instrumentaliseer mijn werk niet voor een politiek programma. Literatuur draait om inzicht, pijn en plezier. En dat is een permanente revolutie. Ik kan nu eenmaal niet meer ontkennen dat ik weet dat mijn schoenen niet zomaar schoenen zijn maar een politieke inbedding hebben, net zoals ik dat weet van mijn roman. En dat is een permanente revolutie. [...] Waar het mij om gaat is het alles doordringende besef dat alles met alles verbonden is, en dat is een uitgesproken politiek besef, dat maakt dat een vormkwestie ook een ideologische kwestie is, of nog dwingender: een esthetische keuze is een ethische keuze en een ethische keuze is er geen als ze niet veruitwendigd wordt in een voor die keuze specifieke, adequate vorm. Dat is een permanente revolutie. (Anoniem 2012)

De Buysser beschrijft hiermee hoe hij zijn rol als publieke intellectueel ziet. Het is voor hem vanzelfsprekend dat hij zich voor maatschappelijke en politieke gebeurtenissen interesseert en dat deze in zijn werk worden weerspiegeld. Hij kan de gebeurtenissen niet ontkennen. Hij gebruikt zijn schrijven als middel om op problematische verschijnselen in de maatschappij te wijzen. “Alles is met alles verbonden” en de schrijver hoeft niet alleen passief toe te kijken. Hij kan vragen formuleren die de lezers tot nadenken kunnen inspireren.

Hij kan ook zijn eigen visie op het probleem geven. Ik bedoel hiermee niet dat hij een pamflet schrijft of dat hij kant-en-klare oplossingen probeert te vinden. Ik val hier schrijver en acteur Ramsey Nasr bij, die in zijn essaybundel *Van de vijand en de muzikant* schreef dat engagement “niet hetzelfde is als een naïef geloof in, of strijd voor de goede zaak” (Nasr 2006, 74). De publieke intellectueel kan zich op een artistieke wijze uiten over problemen die zich in de maatschappij voordoen. Dat doet hij zowel in zijn scheppend werk als daarbuiten. Aan de hand van drie verschillende kunstvormen — zijn debuutroman, een toneeltekst en een essayistisch krantenartikel — laat ik zien welke invulling het engagement van De Buysser krijgt.

Maatschappelijke thema’s als utopie, revolutie en censuur spelen een belangrijke rol in het hele oeuvre van de Buysser en verschillende motieven —

zoals bijvoorbeeld het bouwen (en afbreken) van een muur — keren zowel in zijn roman, toneelwerk als in zijn kritisch werk terug. Bovendien is zijn werk hybride van aard: zijn roman bevat beschouwende, filosofische passages, zijn toneelstukken zijn soms prozaïsch van aard en zijn essays bevatten niet zelden fictieve, groteske elementen. Daarom leek het mij van belang om verschillende genres — die bij De Buysser niet duidelijk afgebakend kunnen worden — onder de loep te nemen.

6. DE KEISNIJDERS

De Keisnijders, het romandebuut van De Buysser, is in 2012 verschenen. Op het achterplat staat vetgedrukt: “Een rijk, politiek en diepmenselijk avontuur dat zich afspeelt in het hart van Europa op het eind van de 21ste eeuw” (De Buysser 2012). Het verhaal speelt zich af in Berlijn vijftien jaar na de val van de Muur. Op een braakliggend terrein in het midden van de stad hebben vier oudere mensen een ronde muur in de vorm van het getal nul opgebouwd. Ze zijn rond deze ‘nul’ een nieuw leven begonnen, waaruit nieuwe verhalen, gebruiken en bewegingen zijn voortgekomen. Een halve eeuw later verschijnen op het terrein vier kinderen om de ouderen — de keisnijders — af te lossen. *De Keisnijders* begint als een soort utopische roman. De bewoners rond de muur, de keisnijders, vertellen verschillende verhalen die gefantaseerd zijn maar zich afspelen op de achtergrond van reële historische situaties. De verhalen hebben een rationele basis en reageren op maatschappelijke kwesties.

Zoals bijvoorbeeld het verhaal van Carlito Petito, een Cubaan, die wegens de politieke situatie in Cuba aan de rand van de maatschappij is beland of de pogingen van nationalistten, die regelmatig naar het terrein rond de muur komen om er mensen te proberen te overtuigen van hun zaak. In het boek wordt over hen verteld, maar de schrijver neemt geen duidelijk standpunt in. Hij beschrijft weliswaar de zieligheid en uitzichtloosheid van de nationalistten, die een eigen natie met eigen staat willen bouwen, maar ze worden niet veroordeeld. Zo wordt een ontmoeting van nationalistten uit verschillende landen beschreven die samen ‘zwarte melk’ hebben gedronken en vervolgens alweer zijn vertrokken. ‘Zwarte melk’ is een referentie aan de joodse dichter Paul Celan en diens gedicht *Todesfuge* over de holocaust. Een van de mogelijke betekenissen van ‘zwarte melk’ is dat het een metafoor voor het voedsel in de concentratiekampen is. Het was een wansmakelijk zwart ver-

vangingsmiddel van koffie en eten. De Buysser suggereert daarmee dat nationalisme geen uitweg is en dat beschrijft De Buysser op een poëtische en humoristische manier.

Ze vielen in elkaars armen, wisselden verhalen uit, vloekten tezamen en ruilden hier mekaars streekbieren voor mekaars streekkazen. En allemaal waren ze hier bij de muur gekomen omdat ze het gerucht hadden opgevangen dat ik had verspreid. Een ezel met op zijn rug een sneeuwpanter zal komen. Ze zullen ons zwarte melk balken en die zullen we drinken, zwarte melk van de vroegte. Het was de ronde gegaan, een opwindend geheim, een belofte die ik druppel voor druppel de wereld was begonnen in te sturen. En het werkte. (De Buysser 2012, 304)

In de roman spelen de keisnijders het spelletje ‘Voorloper.’ Dat wordt als volgt omschreven:

Je blijft rond die twee stenen op de grond staan, en je bereidt mekaar voor op het beste. Dat kan door nieuwe ideeën aan te dragen maar ook door verbeterde versies van oude verhalen. Bij oplossingen en verlossingen die alleen maar meer problemen opleveren, wat veruit meestal het geval is, moet je opnieuw beginnen en verdergaan. Verder vertellen. Opnieuw verzinnen. Beter mislukken. En weer opnieuw beginnen. En dat moet je zo lang blijven doen tot de eerste erin slaagt om het ultieme daadwerkelijke verhaal te vertellen. (De Buysser 2012, 15)

Zoals het uit het bovenstaande fragment blijkt, kan het spelen van Voorloper iets te maken hebben met het scheppen van een betere wereld. Mensen proberen een steeds beter systeem uit te vinden, waar iedereen tevreden over is, maar falen daarbij noodgedwongen, ze leren van hun fouten en proberen iets anders te verzinnen en verder te leven in een poging om een betere wereld te creëren. Het vertellen van verhalen is daarbij belangrijk om van onze mislukkingen te kunnen leren.

In *De Keisnijders* maken we kennis met de ‘spactieclub.’

De club van filosofen, knutselaars, informatici en garagisten waarvan de leden wensen te breken met de tragische pingpongdialectiek van actie en reactie, zij leggen zich met wisselend succes toe op het uitvinden van de spactie. (De Buysser 2012, 7)

Pieter De Buysser ziet een algemene uitweg in de ‘spactie’ en in het reeds genoemde interview voor de website Kritische Studenten Utrecht verklaart hij wat zijn gedachte achter dat woord is:

Zowel de literatuur als de politiek evolueert dankzij repeterende breuken, dat is het dna van de moderniteit dat ik graag mee neem in mijn spactie. Iedere heersende ideologie zou maar wat graag breken met — wat Octavio Paz noemt — “de traditie van de breuk”. Dat is nu eenmaal het kenmerk van de heersende ideologie, dat ze heerst en wil blijven heersen. Het verlangen op te houden op te houden, te breken met het breken, dat is het kenmerk van het meest totalitaire aller regimes: de dood. Ik ben een vitalist. Maar ik weet dat ik de dood nodig heb om te kunnen leven. Het willen breken met de traditie van de breuk is net eigen aan het heersen van de ideologie, die wil de avant-garde van gisteren installeren als het commissariaat van morgen. Dat is net het verraad aan de traditie van de breuk. Ik wil graag de repeterende breuken doordenken en verder zetten, in de politiek en in de literatuur. (Anoniem 2012)

Volgens mij licht De Buysser hier zijn politieke standpunt toe. Alles evolueert via de breuk. Zonder breuken krijgen we een ideologie die instort, want ze kan niet verder evolueren. De ‘spactie,’ die De Buysser introduceert, is een middel om zowel politiek als literatuur verder te zetten. Vooruitgang kan zich alleen voordoen als we van onze fouten leren, als we bereid zijn een niet functionerende ideologie af te keuren, als we komaf met haar maken en als we goed onderricht over de geschiedenis met iets nieuws beginnen. Daarom zijn verhalen zo belangrijk: ze zijn de orale gedenktekenen.

De Buysser geeft in het interview aan dat De Keisnijders, de oudere generatie die op het braakliggende terrein woont, in de roman niet louter de heersende ideologie bekritisieren:

De keisnijders zijn niet bezig het kapitalisme te bestrijden of uit te zoeken hoe ze het kapitalisme serieus kunnen bedreigen. De lap grond in Berlijn is een zandbak, een speeltuin, een oefenterrein. Ze experimenteren en oefenen zich, ze bereiden zich voor, ze verkennen. Het is eerder een uitvindingsplek voor nieuwe verhalen en nieuwe gebruiken dan een politiek trainingskamp. Het kapitalisme is goed op weg zichzelf aan het uitroeien. (Anoniem 2012)

De Keisnijders willen met iets nieuws beginnen, met een nieuwe gemeenschap, en als het niet lukt, zijn ze bereid het meedogenloos te vernietigen. Ze aanvaarden de mislukking. De Buysser beschrijft in zijn roman falende ide-

ologieën en invloedrijke maatschappelijke gebeurtenissen. Echt bestaande personen zoals de Perzische wetenschapper Mohammed Al-Khowarizmi of de Amerikaanse president Barack Obama krijgen er het woord, en dat doet De Buysser op een zeer poëtische en literaire manier, zodat het niets van de literatuur van goede kwaliteit verliest. Integendeel, het boek kan de lezer inspireren om over maatschappelijke kwesties en problemen, die De Buysser vanuit een onverwachte perspectief bekijkt, na te denken.

7. BOOK BURNING

Het toneelstuk *Book Burning, een verstopte geschiedenis* ging in première in het jaar 2012. Het gaat om een monodrama, dat De Buysser zelf speelt. Met deze voorstelling, die hij in het Nederlands, het Engels en het Frans opvoert, reist hij Europa rond. De verteller — er wordt gewisseld tussen Pieter en Schrödinger's kat — vertelt twee verhalen waarin politiek en filosofie de hoofdrol spelen.

Eerst wordt het verhaal van Sebastiaan verteld, die meewerkt aan *Wiki-Leaks* en de Occupybeweging, maar ook probeert de DNA-code te kraken. Sebastiaan vraagt Pieter om zijn verhaal openbaar te maken en dat gebeurt dus in het theaterstuk. In het tweede verhaal is de verteller de kat van Tilda, dochter van Sebastiaan. Tilda probeert haar eigen levensweg te vinden, dus ze verlaat haar vader en vertrekt alleen met haar kat, boeken van haar vader en een kist. Ze ontmoet een gemeenschap 'die niet is.' "De jongen 'Niemand' leidt haar rond in een onproductieve gemeenschap die plaats maakt voor de volgende generatie. De jonge knaap beweert dat de maatschappij zijn doel voorbij gestreefd heeft en dat het tijd is een stapje terug te zetten" (Neven 2012).

Voor website over literatuur *iliteratura.cz* lichtte De Buysser toe wat hij met dit theaterstuk wilde zeggen. Zijn voorstelling zou oproepen tot het verbranden van alles wat ons determineert. Het is volgens de Buysser een verzet tegen de wereld met vaste regels. Het boek dat hij wil verbranden bevat ons bloed en onze genen. We hebben te veel informatie die ons bepalen. *Book burning* bevrijdt (Labanczová 2014). Elders wijst De Buysser erop, met een referentie aan de ondertitel van het stuk *Een verstopte geschiedenis*, dat het "ontstoppen van de geschiedenis" als "een rode draad door [zijn] werk" loopt (Anoniem 2012). Dit sluit aan bij wat ik eerder al over *De Keisnijders* zei: geschiedenis moet als bron voor de toekomst en voor de ontwikkeling van de maatschappij dienen. Wij moeten de geschiedenis goed leren kennen en van

haar leren om geen niet functionele ontwikkelingen te herhalen. De Buysser biedt ons geen oplossing maar prikkelt de toeschouwer tot het nadenken.

8. 'BIJ DE HEROPENING VAN LE COMPTOIRE VOLTAIRE'

Na de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015 schreef Pieter De Buysser een tekst die in de krant *De Standaard* verschenen is. Het gaat om een poëtische tekst, geen opiniestuk, maar wel met een verwijzing naar de aanslag in de bistro Le comptoir Voltaire. In zijn artikel beschrijft De Buysser een groep mensen die in de alweer geopende bistro Le comptoir Voltaire zitten. Ze eten allemaal inktvis en drinken op de heropening van bistro. Het is een soort ideale wereld, die hier De Buysser schetst. Er zit een wat vreemde oude man, naar wie iedereen kijkt:

“Als je het mij vraagt,” zegt de dame schuin achter hem, “is dat linkerbeen gemaakt van Europese beuk, en dat rechter van Arabische mirreboom.” (De Buysser 2015)

Een immigrant dus, iemand met Europese en Arabische wortels. Mensen kijken hem aan met wantrouwen.

“Dit is een mooie dag,” zegt de heer. “Niets bijzonders, nochtans is vandaag de dag: hier opent zich de mogelijkheid.” Een meisje aan het tafeltje naast hem vraagt zich af of hij niet teveel mosterd op zijn vork heeft geschept. Maar de heer praat rustig voort. “Je hoort het in het vredige, stille uitblijven van de derde wereldoorlog, je ziet het aan de agenten die een praatje maken, je ziet het aan de vrolijke geliefden hand in hand op straat, aan de moslim die zonder schrik op straat bidt. We oefenen rustig verder aan het kleine mirakel.”

[...]

“Vanzelfsprekend zullen de bommen nooit voorgoed zwijgen. Natuurlijk is weinig onmenselijks ons vreemd, maar de onvermoede, mooiere mogelijkheid is vandaag, hier en nu werkelijkheid geworden.” (De Buysser 2015)

De Buysser beschrijft een — misschien zijn gewenste — mogelijke ontwikkeling van de huidige maatschappelijke situatie. Mensen zijn bang van terroristen, van vluchtelingen, ze radicaliseren, wat geen uitweg is. De Buysser biedt een mogelijkheid aan — de vrede, de aanvaarding van de situatie en vooral geen derde wereldoorlog, maar verzoening. Men moet vooral meer nadenken, infor-

matie opzoeken en niet direct radicaal zijn. Dit artikel is een vorm van artistieke uiting, die voor interpretatie vatbaar is en die tot nadenken aanzet. Hij zoekt geen oplossing, maar schrijft een poëtisch stuk met een duidelijke boodschap.

9. TOT SLOT

Het engagement in deze zin is een manier om de band tussen literatuur en volk te hernieuwen, wat alleen kan gebeuren door het reflecteren op actuele gebeurtenissen die mensen bezighouden. Ik hoop dat ik met behulp van deze drie voorbeelden van het werk van Pieter De Buysser heb laten zien, dat hij een maatschappelijk actieve schrijver is, dat politiek en maatschappij een grote rol in zijn werk spelen en dat hij in moeilijke tijden bereid is om de pen op te vatten. Daarbij vervalt hij niet in gemakkelijke *oneliners* maar probeert hij juist de complexiteit van de maatschappelijke situatie te vatten. De Buysser geeft ons geen duidelijke politieke boodschap, maar hij schets met zijn werk, dat de huidige maatschappelijke situatie niet in orde is en dat we meer zouden moeten nadenken en dingen in de historische consequenties plaatsen. In tijden als deze hebben we schrijvers als Pieter De Buysser hard nodig.

REFERENTIES

- Anoniem. 2012. *Pieter De Buysser bevecht, bezingt en bezweert in De Keisnijders*, <http://www.kritische studenten.nl/blog/interviews/pieter-de-buysser-bevecht-bezingt-en-bezweert-in-de-keisnijders/>, online, geraadpleegd op 16.4.2016.
- De Buysser, Pieter. 2012. *Book burning*. Antwerpen: Bebuquin.
- De Buysser, Pieter. 2012. *De Keisnijders*. Amsterdam: De Geus.
- De Buysser, Pieter. 2015. *Bij de heropening van Le Comptoir Voltaire*, <http://www.dewereldmorgen.be/artikel/2015/11/20/bij-de-heropening-van-le-comptoir-voltaire>, online, geraadpleegd op 16.4.2016.
- Labanczová, Johana. 2014. 'Pieter De Buysser.' *iliteratura* artikel nr. 34099 (18 december 2014). <http://www.iliteratura.cz/Clanek/34099/buysser-pieter-de>, online, geraadpleegd op 29.4.2016.
- Nasr, Ramses. 2006. *Van de vijand en de muzikant*. Nijmegen: Uitgeverij Vantilt.
- Neven, Joos. 2012. 'Book burning- Pieter De Buysser en Hans Op De Beeck.' *Cobra.be*, 19 mei 2012. <http://cobra.canvas.be/cm/cobra/podium/podium-recensie/1.1305122>, online, geraadpleegd op 29.4.2016.
- Vaessens, Thomas. 2009. *De revanche van de roman*. Nijmegen: Uitgeverij Vantilt.

PIETER DE BUYSSER JAKO PUBLICZNY INTELEKTUALISTA
— ZAANGAŻOWANIE W PRACY FLAMANDZKIEGO REŻYSERA, PISARZA
I FILOZOFA PIETERA DE BUYSSERA

Streszczenie

Pieter De Buysser jest flamandzkim filozofem, eseistą, dramaturgiem i powieściopisarzem, który ze swoimi sztukami teatralnymi podróżuje po całej Europie. Tłumaczenie jego debiutanckiej powieści *De Keisnijders* zostało opublikowane w Czechach w 2016 r. De Buysser jest typowym przykładem „społecznego intelektualisty”, oddanego artysty, który czuje potrzebę społecznego zaangażowania. Tło niniejszego artykułu stanowi powieść *De wraak van de roman* (Zemsta powieści) Thomasa Vaessensa. Autorka niniejszego artykułu przedstawia argumenty, które pozwalają mu sklasyfikować Pietera De Buyssera jako reprezentanta współczesnego stylu literackiego zwanego „postpostmodernizmem”. Styl ten opiera się na postmodernizmie, kwestionując jednocześnie jego dorobek. Na przykładzie prac De Buyssera autorka wyjaśnia, jak należy rozumieć zadania publicznego intelektualisty i jak sam De Buysser spełnia tę funkcję. Postać De Buyssera posłużyła autorowi artykułu do ukazania bieżącej potrzeby publicznego zaangażowania jednostek w społeczne i polityczne debaty.

Przełożyły mgr Kamila Tomaka i mgr Agnieszka Flor-Górecka

Słowa kluczowe: Pieter De Buysser; *De Keisnijders*; publiczny intelektualista; zaangażowanie społeczne; Thomas Vaessens.

PIETER DE BUYSSER AS A PUBLIC INTELLECTUAL:
SOCIAL INVOLVEMENT IN THE WORK OF THE FLEMISH DRAMATIST,
WRITER AND PHILOSOPHER PIETER DE BUYSSER

Summary

Pieter De Buysser is a Flemish philosopher, essayist, dramatist and novelist. He travels with his theater pieces around Europe. The translation of his debut novel *De Keisnijders* is published in 2016 in the Czech Republic. De Buysser is a typical example of a public intellectual, a subtly committed artist, who feels socially involved. This contribution is based on Thomas Vaessens' *De wraak van de roman* (The revenge of the novel) as the starting point. In this article I argue why I consider Pieter De Buysser to be a part of the contemporary literary style of “post postmodernism”. This style builds on postmodernism and at the same time challenges it. On the examples from de Buyssers' works I argue what I understand as a task of a public intellectual and how does De Buysser fulfil this role. On the example of De Buysser I show the current need of publicly active personalities to engage themselves in social and political debates.

Key words: Pieter De Buysser; *De Keisnijders*; public intellectual; social involvement; Thomas Vaessens.